

Den 13. februar 2025

FN-MJØ-149-2023. Fredningssagen for Kalø Gods – screeningsafgørelse efter miljøvurderingsloven

Fredningsnævnet træffer afgørelse om, at der ikke er pligt til at udarbejde en miljøvurdering af forslaget om fredning af Kalø Gods i Syddjurs Kommune.

Fredningsforslaget

Danmarks Naturfredningsforening rejste i november 2023 fredningssag til fredning af Kalø Gods i Syddjurs Kommune. Området er indledningsvis beskrevet således, at hvis man kommer kørende fra Rønde og ser ud over landskabet, så fanges øjet af havet yderst i synsfeltet. Her rager de sidste rester af middelalderborgen Kalø Slot op som en påmindelse om, at dette sted engang var det strategiske centrum for Kong Erik Menved i hans bestræbelser på at kontrollere hele Djursland og slå ethvert oprør ned. Kalø Gods med tilhørende marker og skove ligger umiddelbart syd og øst for Rønde by på det sydlige Djursland. Områdets helt enestående landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske kvaliteter understreges af Kalø Slotsruin som kronen i det stærkt kuperede terræn, af de gamle skove, Hestehave Skov og Ringelmoses Skov, med høj biodiversitet, af usædvanligt mange velbevarede fortidsminder under træernes kroner og af de utallige værdifulde naturperler overalt i området.

Fredningsforslaget omfatter 815 ha, og ifølge fredningsforslaget har den foreslåede fredning følgende formål:

- at sikre og forbedre de store landskabelige værdier ved Kalø Gods med enge, overdrev, levende hegn, enkeltstående træer og skove, med særlig vægt på at sikre udsigten fra Rønde og sydpå mod slotsruinen, herunder at beskytte landskabet imod tilplantning, byudvikling og tekniske anlæg,
- at sikre og forbedre den biologiske mangfoldighed i området, der knytter sig til skove, overdrev, enge, søer, vandløb mv., der ligger spredt i området, og forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv,
- at beskytte de geologiske terrænformer,
- at sikre områdets kulturspor,
- at sikre områdets rekreative kvaliteter og adgangen til offentlig færdsel,
- at skabe grundlag for naturpleje, og
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus af arter og naturtyper, som Natura 2000-område nr. 230, Kaløskovene og Kalø Vig, er udpeget for.

Screening

Fredningsforslaget er omfattet af reglerne i miljøvurderingslovens § 8, stk. 2, nr. 1, jf. stk. 1, nr. 1, hvorefter fredningsnævnet skal gennemføre en vurdering af, om fredningsforslaget kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

Danmarks Naturfredningsforening har som sagsrejser i forhold til fredningssagen foretaget en screening af fredningsforslagets forventede miljøkonsekvenser og har samtidig med fredningssagens rejsning sendt et screeningsnotat til fredningsnævnet til brug for fredningsnævnets stillingtagen til spørgsmålet.

Det fremgår af screeningsnotatet, at det er Danmarks Naturfredningsforenings vurdering, at screeningen viser, at fredningsforslaget ikke vil påvirke miljøet negativt, men vil fastholde områdets naturmæssige, landskabelige, kulturhistoriske og rekreative værdier. Fredningsforslaget vurderes dermed ikke at være omfattet af kravet om miljøvurdering. Naturfredningsforeningen har herved henvist til, at fredningsforslaget lægger op til en landskabelig beskyttelse af området, som vil forhindre bebyggelse, tekniske anlæg, terrænregulering og ændret arealanvendelse, og at det samtidig lægger op til en permanent ekstensivering af landbrugsarealet, som på sigt vil styrke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området og forbedre levedygtighederne for bilag IV-arter og styrke deres leve- og spredningsmuligheder.

Det fremgår videre af screeningsnotatet, at fredningsforslaget ikke er omfattet af miljøvurderingslovens bilag 1 og 2. Der skal således ikke udarbejdes en miljørapport og en miljøvurdering. Det udgør således ikke rammen for fremtidige anlægstilladelser, da det ikke indeholder konkrete forslag om anlæg af bebyggelse, tekniske anlæg, ændret arealanvendelse eller andet, som er opført i miljøvurderingslovens bilag 1 eller 2. Det medfører heller ikke krav om vurdering af virkningen på et internationalt beskyttelsesområde og forventes således ikke at medføre en væsentlig påvirkning af Natura 2000-områder. Størstedelen af fredningsområdet ligger inden for Natura 2000-område nr. 230 for Kaløskovene og Kalø Vig og habitatområde 230. Den foreslåede fredning har blandt andet til formål at bevare og forbedre naturværdierne i området, herunder at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området. Fredningen vil understøtte målsætningerne i Natura 2000-planen. Understøttelsen består i permanent at ekstensivere landbrugsarealet for at styrke eng- og overdrevsnatur, permanent at fastholde skovene som urørte og mere generelt at sikre naturpleje uanset fremtidigt ejerforhold. Den foreslåede fredning vurderes derfor at have en neutral eller let positiv indvirkning på både Natura 2000-området og på bilag IV-arter i området og på sigt at understøtte en potentiel udbredelse af beskyttelseskrævende flora og fauna.

I relation til indvirkning på miljøet fremgår det af screeningsnotatet, at fredningsforslaget ikke vil have indvirkning på eller relevans for andre projekter og aktiviteter, anden planlægning og lovgivning eller miljømæssig indvirkning i forhold til størrelse, geografisk udbredelse og indbyrdes påvirkning.

Der vil ikke være påvirkning af bymiljø/bygninger, fortidsminder, handicappede og mobilitetshæmmede personer, brand, eksplosion og giftpåvirkning, jordforurening, håndtering og flytning, luftforurening og påvirkning af luftkvaliteten, klimatiske faktorer som drivhusgasser og klimatilpasning mv., trafikafvikling/trafikbelastning, trafikstøj og trafiksikkerhed og miljøpåvirkning af grænseoverskridende karakter. Fredningsforslaget er således ikke relevant inden for disse områder.

Der vil være en positiv påvirkning af grundvandsforhold, jordbund og jordarealer, internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000, Ramsar mv.), sjældne, udryddelsestruede eller fredede dyr, planter eller naturtyper, områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, spredningskorridorer/økologiske forbindelser, bevaringsværdige landskaber, geologi og kystlandskaber mv. og kumulativ effekt sammen med andre planer og projekter.

Det fremgår nærmere om *grundvandsforhold*, at fredningsforslaget lægger op til en permanent ekstensivering af landbrugsjorden. Det får den konsekvens, at der ikke længere kan gøres og bruges pesticider og dermed potentielt kan ske nedsivning til grundvandet.

Det fremgår om *jordbund og jordarealer*, at fredningsforslaget lægger op til, at dyrkning permanent ophører på landbrugsjorden, som herefter udlægges til natur. Det vil medføre en opbygning af kulstoflageret i jorden over de kommende mange år.

Det fremgår om *internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000, Ramsar mv.)*, at størstedelen af fredningsområdet ligger inden for Natura 2000-område nr. 230 for Kaløskovene og Kalø Vig og habitatområde 230. Fredningen har bl.a. til formål at bevare og forbedre naturværdierne i området, herunder at medvirke til at

sikre gunstig bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget i Natura 2000-området. Fredningen vil derfor understøtte målsætningerne i Natura 2000-planen bl.a. gennem en permanent ekstensivering af landbrugsarealer med det formål at styrke overdrevsnaturen og at sikre en videreudvikling af eksisterende naturområder samt permanent at fastholde skovene som urørte. Desuden sikrer fredningen mulighed for naturpleje uanset fremtidigt ejerforhold. Fredningen vurderes derfor at have en neutral eller let positiv indvirkning på både Natura 2000-området og på bilag IV-arter i området og vil understøtte en potentiel udbredelse af arterne til større områder, efterhånden som en forbedret naturtilstand opstår på de i dag dyrkede marker.

Det fremgår om *sjældne, udryddelsestruede eller fredede dyr, planter eller naturtyper*, at EU's habitatdirektivs bilag IV omfatter arter, hvis yngle- og levesteder ikke må ødelægges eller beskadiges. Indenfor fredningsområdet er der konstateret de habitatbeskyttede arter odder, grøn frø, butsnudet frø, stor vandsalamander, sumpvindelsnegl og skæv vindelsnegl, ligesom flere arter af flagermus lever i skovene og fouragerer i hele området. Det vurderes, at fredningen vil have en positiv virkning på disse arters mulighed for at yngle- og opholde sig i området, da fredningen giver en permanent beskyttelse af både skove og åbne arealer samt giver mulighed for naturpleje uanset ejerforhold.

Det fremgår om *områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3*, at ophør af dyrkningen på landbrugsarealet vil medvirke til at sammenbinde og øge de i dag § 3-beskyttede arealer. Samtidig vil den indirekte påvirkning af enge, moser, søer, strandenge og overdrev fra landbrugets gødsknings- og sprøjtningsaktiviteter forsvinde.

Det fremgår om *spredningskorridorer/økologiske forbindelser*, at der med et ophør af landbrugsdriften vil ske en styrkelse af naturen i området og dermed også af de økologiske forbindelser mellem eksisterende natur inden for fredningsområdet. Ved at binde de eksisterende naturområder sammen sikres trædesten for arter, som kun spreder sig langsomt, og som har brug for et tæt net af småbiotoper for at holde bestandene robuste imod katastrofer, f.eks. sygdom, som kan udrydde arten i et vandhul, og som derfor er afhængig af genindvandring fra nærliggende vandhuller.

Det fremgår om *bevaringsværdige landskaber, geologi og kystlandskaber mv.*, at fredningen sikrer, at det enestående smukke og stærkt kuperede kystlandskab også på længere sigt bevares som et intakt, relativt ufragmenteret landskab uden bebyggelse og tekniske anlæg.

Det fremgår om *kumulativ effekt sammen med andre planer og projekter*, at det vurderes, at fredningsforslaget sammen med de omgivende fredninger har en positiv kumulativ effekt i forhold til dyrearternes leve- og spredningsmuligheder.

Høring

Fredningsnævnet har i medfør af miljøvurderingslovens § 10 og § 32, stk. 3, nr. 1 sendt screeningsnotatet og fredningsnævnets udkast til afgørelse i høring hos de berørte myndigheder.

Fredningsnævnet har endvidere som følge af forvaltningslovens § 19 om partshøring og naturbeskyttelseslovens regler om høring over fredningsforslag besluttet at sende screeningsnotatet i høring hos berørte grundejere og forpagtere mv. og de organisationer mv., som blev orienteret om fredningsforslaget, og de interesserede, som deltog i det offentlige møde om fredningsforslaget.

Der er ikke fremsat indsigelser mod screeningsafgørelsen.

Fredningsnævnets afgørelse

Fredningsnævnet lægger i overensstemmelse med Danmarks Naturfredningsforenings screeningsnotat til grund, at fredningsforslagets indvirkning alene består i en begrænset positiv miljømæssig påvirkning af grundvandsforhold, jordbund og jordarealer, internationale naturbeskyttelsesområder (Natura 2000, Ramsar mv.), sjældne, udryddelsestruede eller fredede dyr, planter eller naturtyper, områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, spredningskorridorer/økologiske forbindelser, bevaringsværdige landskaber, geologi og kystlandskaber mv. og kumulativ effekt sammen med andre planer og projekter.

Det forhold, at fredningen eventuelt giver mulighed for økologisk landbrugsdrift på et afgrænset areal, kan ikke føre til en anden vurdering.

På den baggrund og på baggrund af formålet med fredningsforslaget træffer fredningsnævnet afgørelse om, at der ikke skal udarbejdes en miljøvurdering af fredningsforslaget, jf. miljøvurderingslovens § 10.

Klagevejledning

Der kan klages over denne afgørelse til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er meddelt. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes klagefristen dog altid fra bekendtgørelsen. Klagen skal ifølge naturbeskyttelseslovens § 87 indgives via Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening, jf. vejledningen på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Klageberettigede er, jf. miljøvurderingslovens § 48, stk. 1, jf. naturbeskyttelseslovens § 43 ejere og brugere, enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat underretning om sagens afgørelse, statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af fredningsforslaget og organisationer mv., som må antages at have en væsentlig interesse i fredningsforslaget.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den, der klager, indbetaler et gebyr på 900 kr. for privatpersoner og 1.800 kr. for virksomheder og organisationer (2016-niveau). Klagegebyret reguleres den 1. januar hvert år efter den af Finansministeriet fastsatte sats for det generelle pris- og lønindeks som løbende offentliggjort i forslag til finanslov med virkning for klager, der modtages i Miljø- og Fødevareklagenævnet fra og med den 1. februar 2017. Miljø- og Fødevareklagenævnet offentliggør størrelsen af klagegebyret på sin hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret opkræves i forbindelse med klagens oprettelse i Miljø- og Fødevareklagenævnets digitale selvbetjening. Klagen behandles først, når gebyret er betalt. Vejledning om gebyrbetalingen kan ligeledes findes på Miljø- og Fødevareklagenævnets hjemmeside www.naevneneshus.dk.

Gebyret tilbagebetales, hvis klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves, hvis klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller hvis klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence. Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af en frist for efterkomme af en afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i Miljø- og Fødevareklagenævnet, så tilbagebetales gebyret dog ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnet kan også beslutte at tilbagebetale klagegebyret, hvis der er indledt forhandlinger med afgørelsens adressat og/eller førstestansen om projektilpasninger, og disse forhandlinger fører til, at klager trækker sin klage tilbage, eller hvis klager i øvrigt trækker sin klage tilbage, før Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse i sagen. Gebyret tilbagebetales dog ikke, hvis Miljø- og Fødevareklagenævnet vurderer, at der er forhold, der taler imod at tilbagebetale gebyret, f.eks. hvis klagen trækkes tilbage meget sent, herunder efter at klager har haft et afgørelsesudkast i partshøring.

Martin Møller-Heuer

Denne afgørelse sendes til berørte grundejere mv., myndigheder og organisationer mv. og dem, som gav møde og registrerede sig på det offentlige møde om fredningssagen.